

FACULTEIT VOOR PROTESTANTSE THEOLOGIE & RELIGIESTUDIES

INHOUD

WELKOM	8
Theologie studeren - religie bestuderen.....	10
BACHELOR IN THEOLOGIE & RELIGIOSITEIT.....	12
* waaruit bestaat de bacheloropleiding.....	12
- theologie	
- Religie	
* profiel.....	14
- flexibiliteit	
- Europese context	
- Grenzeloos	
- Culturele bagage	
* inhoud en opbouw.....	16
- Bijbelwetenschappen	
- Historische en praktische theologie	
- Religiestudies	
MASTER IN THEOLOGIE EN RELIGIESTUDIES.....	22
* interdisciplinaliteit.....	22
* Communicatie.....	22
* Praktijk.....	23
* Inhoud.....	25
* Studeren voor predikant	29
DOCTOR IN THEOLOGIE EN RELIGIESTUDIES.....	32
VERKORTE BACHELOR – CERTIFICAAT PEGO.....	33
POSTGRADUATEN.....	35
DIGITALE MODULES.....	36
ONDERZOEKSGROEPEN.....	42
* historische en praktische theologie	
* Religiestudies	
EUCRES.....	44
INSCHRIJVEN EN TARIEVEN.....	46
CONTACTGEGEVENS.....	47

ONDERZOEK ALLE DINGEN EN BEHOUD HET GOEDE

De FPTR is een eigenzinnige academische instelling met een lange traditie.

Door de jaren heen heeft zij door onderwijs en onderzoek gezorgd voor een eigen protestants theologisch geluid in België.

Nu in onze tijd godsdienst voor een groeiende groep mensen niet langer verbonden is aan een instituut, richt de theologische bezinning zich op een steeds breder terrein.

In de komende jaren zien wij het als onze taak om het protestants theologische geluid in het hart van Europa te vertegenwoordigen. Dat hopen wij gestalte te geven door ons onderwijs digitaal aan te bieden en geschikt te maken voor heel verschillende groepen.

Door een actief netwerk van theologen van alle disciplines en achtergronden verder op te bouwen en vitaal te houden, creëren we voor al die groepen ook een omgeving waar persoonlijke ontwikkeling en onderzoek samen opgaan.

Het onderzoek van de faculteit zal worden opgezet vanuit ditzelfde netwerk en is ook op versterking van het netwerk gericht. Daarbij zijn de vragen over de bijdrage van de theologie in een post-seculiere samenleving uitgangspunt.

De religiewetenschap is een eigen invalshoek die interreligieus is en gericht op actuele politieke vraagstukken. Voor onderzoek en publicatie op dit terrein is de faculteit medeoprichter van EUCRES, onderzoekscentrum voor religieuze vraagstukken die in Europa spelen.

WELKOM

De Faculteit voor Protestantse Theologie en Religiestudie is een bescheiden instelling, gelegen in het hart van Brussel. We kunnen evenwel bogen op een lange traditie. In de 16e eeuw was Vlaanderen het decor van de vroegste reformatorische bewegingen die de christelijke cultuur in Europa wilden hervormen. Gent, Antwerpen, de Westhoek en ook Brussel, Kortrijk en de streek rond Oudenaarde kenden tumultueuze tijden. De geschriften van Maarten Luther verspreidden zich als een lopend vuurtje en vonden in Vlaanderen een rijke voedingsbodem.

Maar de tijden veranderen. De moderne cultuur en levenswijze slaagde er in om godsdiensttwisten eens en voorgoed uit Europa te bannen. De Verlichting en het vurige pleidooi voor de autonomie van het individu veranderde ook het christelijke mens- en wereldbeeld. De wetenschap bracht vooruitgang en ontdekt nog steeds, ook op cultuurhistorisch vlak, dieperliggende wortels en verbanden.

In deze brede Verlichtingstraditie onderwijzen en onderzoeken we aan onze faculteit de rol en relevantie van de christelijke cultuur. We richten ons daarbij op het maatschappelijke belang van religie. We zien de pijnpunten en de fricties die mensen in een snel veranderende wereld benauwen. Met ons onderwijs en onderzoek streven we bijgevolg naar verdieping en weerbaarheid.

Alvorens de zoektocht naar een geschikte opleiding en informatie verder te zetten, wil ik nog even uw aandacht vragen voor enkele belangrijke accenten die we in Brussel koesteren. In de eerste plaats wil ik erop wijzen dat we 'bidden met de ogen geopend'. Ons onderwijs en onderzoek is gebaseerd op kritisch onderzoek. De leuze van onze faculteit luidt dan ook: Onderzoek alle dingen en behoud het goede. Met dit gevleugelde woord stimuleerde de apostel Paulus ergens midden in de eerste eeuw de gemeenschap van mensen die zich rond het getuigenis van Jezus van Nazareth had gevormd om een open geest voor de wereld te bewaren. Met deze open en kritische geest beoefenen we in de faculteit de wetenschappelijke disciplines die met theologie en religiestudies te maken hebben.

Een tweede en onmiddellijk daaruit voortkomend accent die de faculteit in Brussel kenmerkt is haar autonomie en onafhankelijkheid. Zoals hierboven reeds gezegd, moet het duidelijk zijn dat we in de traditie van de Verlichting de menselijke autonomie

hoog in het vaandel voeren. In theologische termen betekent dit dat ook de mens die leeft 'in Gods aanwezigheid' (coram Deo) deze autonomie niet verliest, maar erdoor wordt gesterkt. Het onmiddellijke gevolg is dat het wetenschappelijk onderzoek en onderwijs dat we aan de faculteit volbrengen op geen enkele wijze is verbonden met een bepaalde leer of interpretatie. Onze faculteit te Brussel ontstond dankzij de passionele inzet en betrokkenheid van de Verenigde Protestantse Kerk in België (VPKB), die een brede waaier van protestantse kerken vertegenwoordigt. De faculteit is bijgevolg in historische en theologische zin ten volle pluralistisch. U kan verderop in de studiegids merken dat we naast de traditionele en klassieke opvattingen en Bijbelinterpretaties, ook ruime aandacht besteden aan alternatieve bewegingen, mystiek en wereldgodsdiensten.

Tot slot, we zijn een instelling met een kleine omvang en dat zien we als een voordeel. De studie van theologie en religie kan erg confronterend zijn. De student of belangstellende wordt met zichzelf geconfronteerd en uitgenodigd om zich al verdiepende te oriënteren. Door onze gestalte zijn we in staat tot persoonlijke begeleiding en betrokkenheid bij de geestelijke ontwikkeling die ieder individu op zoek naar wortels en zingeving doormaakt. We dragen naast pluraliteit en verdieping, ook flexibiliteit en toegankelijkheid hoog in het vaandel.

Wees welkom voor een kennismakingsgesprek of meldt u aan op onze website.

Johan Temmerman, decaan

Theologie leert over de kennis van God. Aan de FPTR staat naar protestantse traditie, de Bijbel in theologische zin centraal. Wat we over God kunnen zeggen, is steeds verbonden met de Hebreeuwse geschriften en de getuigenissen over Jezus. De theologie die aan de FPTR wordt onderwezen maakt daarbij gebruik van wetenschappelijke inzichten en methodes. Ook filosofie en menswetenschappen zijn belangrijke steunpilaren van ons onderwijs en onderzoek in de kennis van God.

We bestuderen vanuit dezelfde wetenschappelijke instelling alles wat met religie te maken heeft. Niet alleen de Hebreeuwse Bijbel of de christelijke geschriften en tradities komen aan bod, maar ook andere wereldgodsdiensten zoals de islam, oosterse tradities en alternatieve spiritualiteit krijgen ruime aandacht. Hierbij vertrekken we vanuit de actualiteit, want de onwetendheid over religie neemt in dezelfde mate toe als de sociale problematiek rond godsdienst groeit. Religie bestuderen houdt in dat we deze sociologische ontwikkelingen in kaart brengen en daarbij antropologische, ethisch-filosofische en praktische inzichten betrekken. Religie bestuderen in de 21e eeuw betekent ook rekenschap afleggen van de evolutionaire denkkaders en het wetenschappelijk wereldbeeld waarmee we leven en dit in een vruchtbare dialoog met het concept van waarheid en zingeving brengen.

Theologie studeren en religie bestuderen is bijgevolg een erg verrijkende en boeiende onderneming.

DIPLOMA'S

De Faculteit voor Protestantse Theologie & Religiestudies is decretaal erkend door de Vlaamse Overheid waarvan de opleidingen zijn geaccrediteerd.
De diploma's die we uitreiken zijn:

BACHELOR IN DE PROTESTANTSE THEOLOGIE & RELIGIESTUDIES
MASTER IN DE PROTESTANTSE THEOLOGIE & RELIGIESTUDIES
DOCTOR IN DE PROTESTANTSE THEOLOGIE & RELIGIESTUDIES

De bacheloropleiding in theologie en religiestudies voorziet in een breed maar essentieel grondvlak om het christendom en de wereldgodsdiensten te leren begrijpen en verder te bestuderen. Religie is in de huidige seculiere cultuur op uiteenlopende manieren en veelvormig aanwezig. Mensen stellen zich erg veel vragen. Sommigen zijn ronduit negatief, anderen weten het niet en nog anderen weten zich door God geroepen. Maar waarover spreken we als we het woordje 'God' gebruiken? Het is duidelijk dat we dit woord niet zelf hebben bedacht. Er gaat een lange geschiedenis aan vooraf en er zijn talloze interpretaties aan gegeven. En wat te denken van de ervaring of beleving van het goddelijke?

Spiritualiteit duikt dan weer meer op de voorbije decennia. Eigenlijk is geestelijke bewogenheid nooit weg geweest en daarom is de vraag ook legitiem waartoe spirituele ontwikkelingen leiden. Verschillende invalshoeken komen aan bod, terwijl een veelkleurig spectrum van methodieken en interpretatiemogelijkheden wordt ontvouwd.

WAARUIT BESTAAT DE BACHELOROPLEIDING?

De opleiding bestaat uit drie terreinen: Bijbelwetenschap, theologie en religieonderzoek.

BIJBEL

Dit betreft in de eerste plaats de Bijbelse literatuur die op een overzichtelijke en cultureel georiënteerde wijze wordt besproken. De basis van de Bijbelwetenschap zijn de antieke talen: Hebreeuws en Grieks. Een grondige kennisname van de beginselen van de authentieke Bijbeltalen leert de student het heel specifieke denkkader van de auteurs kennen. Van daaruit wordt de specifieke inbedding van de Bijbel in het mythologische en literaire landschap van de Antieke Oudheid verduidelijkt. Dit biedt verdiepend inzicht in de bijzondere culturele dynamiek waaruit het Bijbels monotheïsme en het christendom ontstonden. Dit wordt aangevuld met een overzicht en analyse van de antieke en klassieke literatuur uit het Midden Oosten en de Grieks-Romeinse wereld.

TAALDREMPEL?

Kennis van Hebreeuws en Grieks is essentieel om de Masteropleiding Theologie en Religiestudies aan te vatten. Het is mogelijk om een verkorte Bacheloropleiding te volgen, die toegang biedt tot het Protestantse-Evangelisch Godsdienstonderwijs in Vlaanderen (PEGO). Deze opleiding resulteert in een certificaat (zie verderop in de studiegids). Ook de bijkomende opleiding voor 'late roepingen', die in overleg met de Verenigde Protestantse Kerk in België (VPKB) wordt aangeboden, is zonder taalvakken. Daartoe is een module Verkorte Bijbelse Talen ingericht.

De tweede pijler van de Bacheloropleiding legt de nadruk op theologische reflectie. In de eerste plaats wordt nagedacht over de Joods-christelijke wortels van onze cultuur, de implicaties ervan voor mens en wereld en dit in het kader van de moderniteit en de Verlichting. De actualiteit is nooit veraf, vandaar dat ook ruimschoots aandacht wordt besteed aan ethische vragen. De prangende ethische kwesties worden in christelijk perspectief behandeld. Ook het pastorale handelen en de praktisch theologische consequenties van geloof en gemeenschap vandaag komen aan bod. Uiteindelijk is ook de kerkgeschiedenis een voorname component van een verdiept inzicht in de wortels van de Europese cultuur. Ook de vorming van christelijke dogma's tot de moderne ontwikkelingen in de 19e en 20e eeuw worden voor het voetlicht gebracht. Een bijzonder segment van de theologische vakken is de specifieke aandacht voor reformatische theologie en confessies.

RELIGIE

De periode waarin de westerse cultuur een duidelijke religieuze stempel droeg ligt voor- goed achter ons. Na de volkomen secularisering van onze leefomgeving volgde de globalisering. Mede dankzij migratie komen we nu dagelijks in contact met andere religies en levensbeschouwingen. Om deze veelkleurigheid inzake levensbeschouwingen tot een blijvende verrijking te maken, is het van belang dat we een grondige kennis van zowel de eigen tradities als van de wereldgodsdiensten stimuleren. Daarop is de derde pijler van de bacheloropleiding theologie en religiestudies gericht. De religiewetenschappelijke disciplines houden uitvoerig rekening met de ontwikkelingen in de evolutionaire psychologie, de godsdienstsociologie, de antropologie van de religie en de interreligieuze dialoog.

Daarnaast komen ook de vele alternatieve stromingen die het christendom rijk is aan bod, van gnostiek over Manicheïsme en Katharen, tot Rozenkruisers, Vrijmetselarij en New Age.

KEUZESTRESS?

De veelheid aan religieuze fenomenen kan onoverzichtelijk lijken. Het is bij de wetenschappelijke benadering echter niet de bedoeling dat de student kiest. De opleiding is geen buffet, nog minder een tribunaal, waarbij men als rechter moet oordelen over deze of een andere beleving. In de Bacheloropleiding krijgt men zicht op het perspectief, wat in de Masteropleiding wordt uitgediept met onderzoek en specialisatie.

De Bacheloropleiding aan onze faculteit vertrekt vanuit een brede culturele interesse en verbindt dit met de meest actuele ontwikkelingen op het vlak van Bijbel- en religiewetenschappen. In dit verband is het zeker een troef dat de student deelachtig wordt aan het onderzoek in uitvoering, gezien alle vakken gebaseerd zijn op oorspronkelijk onderzoek.

Daarbij komt dat de student ruimte krijgt om zich aan de hand van keuzevakken te oriënteren. Het groeiende aanbod van onlinemodules draagt bij aan deze mogelijkheid.

FLEXIBILITEIT

Onze gestalte wordt ruimschoots gecompenseerd door de intense en persoonlijke begeleiding. Dit is zeker voor de Bacheloropleiding een voordeel. Theologie en religiestudies zijn confronterende wetenschappen, die niet alleen het cognitieve niveau uitdagen, maar ons ook aanzetten over de eigen biografie en culturele wortels te reflecteren. Dit gezamenlijk door een reflexief proces gaan, is een kwalitatieve sterkte die aan de faculteit te Brussel uniek is.

GRENZELOOS

Een derde en laatste motivatie kan zijn dat u niet alleen letterlijk maar ook figuurlijk uw grenzen wil en kan verleggen. Hierbij gaat het om mentale soepelheid en weerbaarheid. De faculteit theologie en religiestudies te Brussel is pluralistisch en onafhankelijk wat confessie betreft. De kleinschaligheid zorgt er vervolgens voor dat we met andere meningen in debat kunnen treden en naar eenheid streven, zonder leerstellige beperkingen

EUROPESE CONTEXT

Een andere belangrijke troef van de faculteit te Brussel is de context. Gelegen in het hart van Europa op een boogscheut van de Europese instellingen, houdt de faculteit

de vinger op de pols van de levensbeschouwelijke actualiteit. Naast verschillende bezoeken, seminaries en colloquia wordt de student tijdens de Bacheloropleiding al geconfronteerd met deze internationale context.

CULTURELE BAGAGE

Een bijkomende reden is het cultuurhistorisch belang van de christelijke traditie, die in een snel veranderende wereld dreigt ten onder te gaan in ongenueanceerd populisme en identitaire ideologieën. De student theologie en religiestudies in Brussel leert met een open blik en een degelijke bagage de geestelijke kaders van de samenleving vormgeven.

DOELSTELLINGEN VAN DE BACHELOROPLEIDING IN THEOLOGIE EN RELIGIESTUDIES

De opleiding theologie en religiestudies in de 21e eeuw beoogt het verdiepen van de kennis van de christelijke tradities in samenhang met de ontwikkelingen van de wereldreligies. Daarbij houdt men het oog gericht op de diverse en multireligieuze samenleving van vandaag. De Bacheloropleiding is academisch georiënteerd, dit wil zeggen dat naast kennis en doorgronding ook zelfstandig denken en handelen inzake vorming van het religieuze bewustzijn aan de orde komen. De opleiding houdt ook de vinger op de pols van de meest recente ontwikkelingen in de respectievelijke vakgebieden. Specifiek theologisch draagt een opleiding naast het wetenschappelijke karakter ook een uitgesproken oecumenisch oriëntering.

De opleiding beoogt een evenwichtige basisopleiding in de theologie en religiestudie waarin de student(e):

- a) het vermogen ontwikkelt om thema's met betrekking tot geloof, religie en samenleving kritisch en geïntegreerd te bestuderen, te doordenken en te communiceren in het kader van algemeen wetenschappelijke denkwijzen;
- b) de basiscompetenties van de verschillende vakgebieden verwerft die behoren bij het kritisch nadenken en communiceren over religie op algemeen aanvaardbaar theologisch en wetenschappelijk niveau;
- c) voldoende kennis, inzicht en vaardigheden opbouwt om toegang te krijgen tot de masteropleiding theologie en religiestudies en daarin tot een verantwoorde keuze komt van een meer gespecialiseerd studiegebied.

Geformuleerd in eindtermen houdt dit in dat de opleiding gericht is op:

- kennis van en inzicht in basisbegrippen en onderzoeksmethoden van de verschillende theologische vakgebieden en religiewetenschappen;
- het vermogen om theologische vakkennis en inzichten op een verantwoorde wijze te verbinden met actuele thema's van geloof, religie en samenleving;
- het vermogen om zelfstandig relevante informatie op te zoeken, te vergelijken, te beoordelen en te verwerken met het oog op actuele vraagstukken in hun maatschappelijke context;
- het vermogen om de kernthema's van theologie en religiewetenschap in een samenhangend verband van vakgebieden te doordenken;
- het vermogen om de kernthema's van theologie en religiewetenschap adequaat op een academisch niveau te communiceren, zowel mondeling als schriftelijk, uitlopend op het ontwerpen, schrijven en presenteren van een eindwerk met een integrerend karakter;
- een theoretisch verantwoorde onderzoekhouding, die ingezet kan worden voor verdergaande theologische en godsdienstwetenschappelijke studie. Deze algemene doelstellingen worden nader toegepast in de vakgebieden van de bacheloropleiding: Bijbelwetenschap, theologie en religiestudies, aangevuld met diverse keuzevakken.

De Bacheloropleiding duurt drie jaar en bedraagt 180 studiepunten. De opleiding is ingedeeld volgens de drie academische terreinen die de FPTR schragen, te weten Bijbelwetenschappen, Historische en Praktische theologie, aangevuld met Religiestudies. De drie terreinen vertonen een link met de actualiteit en maatschappelijke vraagstukken. De Bacheloropleiding hangt met andere woorden niet in de lucht of kijkt niet steeds achterom. De theoretische basis die in de Bacheloropleiding aan bod komt, is toekomstgericht en dit betekent verdiepend op persoonlijk vlak en cohesievormend in samenlevingsverband.

De opleiding leert zelfstandig denken omtrent geloof en zingeving. Het is daarbij noodzakelijk om in het eerste jaar het abc van de verschillende vakken aan te leren. Vanaf het tweede jaar komen meerdere keuzevakken aan de orde die in het derde jaar de richting zullen bepalen die de Masteropleiding wordt gevolgd.

BACHELOR I

BIJBELWETENSCHAPPEN

- Inleiding Oude Testament
- Inleiding Nieuwe Testament
- Notie Bijbelse Talen
- Cultuur Oude Nabije Oosten

HISTORISCHE EN PRAKTISCHE THEOLOGIE

- Inleiding Praktische Theologie
- Theologie en Hermeneutiek
- Kerkgeschiedenis: dogmavorming

RELIGIESTUDIES

- Inleiding Religiestudies
- Westerse Filosofie
- Christelijke cultuur

STUDIEVAKKEN

- Leervaardigheden en methodologie
- Wetenschapsfilosofie

BIJBELWETENSCHAPPEN

In dit vakgebied leert men de voornaamste inzichten en tendensen die de wetenschappelijke bestudering van de Bijbel doorheen de eeuwen opleverde. Hoe ontstonden de Bijbelse geschriften? Wat zijn profeten? Hoe functioneerde het religieuze discours in de Oudheid? De geschiedenis van het Bijbelse Israël komt aan bod en de student leert zich een weg te banen doorheen de vele visies en interpretaties die ontstonden. Ook de periode waarin het christendom het levenslicht zag komt aan bod. Het Nieuwe Testament wordt voor het wetenschappelijke licht gehouden en kritisch geanalyseerd. De bedoeling van de Bijbelse vakken is de 'ongeletterdheid' inzake de fundamenteën van de religieuze tradities in het Westen weg te nemen. Daartoe is ook de module 'Notie Bijbelse Talen' bedoeld: om kennis te nemen van de tekens en de denkkaders waarin men voor het eerst over het goddelijke in onze cultuur sprak. Net als de cultuur van het Oude Nabije Oosten vormen de inleidende Bijbelse vakken een boeiende ontdekkingstocht. Laat u verrassen.

HISTORISCHE EN PRAKTISCHE THEOLOGIE

Theologie is traditie in praktijk. Spreken over God heeft consequenties in het dagelijkse leven. We kijken naar de wereld en leven ook met wat mensen doorheen de eeuwen doorgaven. Daardoor kijken en begrijpen we de werkelijkheid zoals we doen. Om de theologie op zelfstandige wijze te kunnen beoefenen is het noodzakelijk de basisbegrippen te leren kennen. Daartoe dienen de grondslagen die in de historische en praktische vakken in Bachelor 1 worden aangereikt.

RELIGIESTUDIES

Het vizier van de opleiding aan de FPTR is steevast geopend. We kijken bij elke stap die we zetten ook rondom ons. We kunnen pas onszelf en onze traditie ten volle begrijpen als we ook onze burens en andersdenkenden ontmoeten. Daartoe dient op religieus vlak het vakgebied van de religiestudies. De fundamenteën daarvan komen aan bod in de geesteswetenschappen die filosofie en cultuur in brede zin bestuderen.

Laatst maar zeker niet het minste geldt in de Bachelor 1 de methodologie. Als we leren te lopen, moeten we dit meteen ook op de juiste wijze doen. Daartoe dienen leervaardigheden en methodologie, die een integraal onderdeel zijn van elk module.

BIJBELWETENSCHAPPEN

- Hebreeuws 1 (of keuzevak)
- Grieks 1 (of keuzevak)
- Exegetische methodiek

HISTORISCHE EN PRAKTISCHE THEOLOGIE

- Godsdienstpedagogiek
- Reformatorische Theologie
- Kerkgeschiedenis:

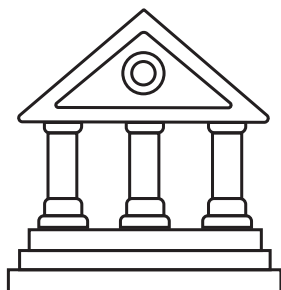
VERLICHTING RELIGIESTUDIES

- Ethiek in christelijke perspectief
- Antropologie van de religie
- Religie & Samenleving
- Christendom & Islam + 2 Keuzevakken

Het tweede studiejaar van de Bacheloropleiding laat de student toe zich verder te oriënteren. Voor wie kiest om de Bijbelse taalvakken grondiger te bestuderen, worden Hebreeuws en Grieks aangeboden. Deze taalvakken krijgen in het derde jaar van de Bachelor verdere uitdieping. Deze vakken zijn verplicht voor de studenten die de Masteropleiding willen volbrengen met de afstudeermodule 'Kerk en Pastoraat.' Hoe Bijbelteksten worden geanalyseerd komt aan bod in de exegetische methodiek.

De historische en praktische vakken verdiepen de kennis van traditie en overdracht. In religie is pedagogiek een belangrijke factor. In de modules Reformatorische Theologie en Kerkgeschiedenis: leert de student hoe ons huidige seculiere wereldbeeld in de Verlichting tot stand kwam en hoe het religieuze bewustzijn daartoe bijdroeg.

Ook religiestudies verdiepen vanaf het tweede jaar van de Bachelor de kennis. Hoewel de aangeboden vakken nog steeds de theoretische grondslagen verkennen – zonder theorievorming kunnen we de werkelijkheid niet kennen – raakt de student reeds de vier voornaamste terreinen van religiestudies vandaag: ethiek, antropologie, sociologie en Islam. Op deze terreinen speelt het intellectuele debat omtrent religie zich af.

Het derde jaar van de Bachelor zet de zaken op scherp. Wie beslist om zich verder te bekwamen in de Bijbelwetenschappen met het oog op een pastorale taak in kerk en samenleving dient de Hebreeuwse en Griekse vaardigheden te vervolmaken. Ook wordt een aanvang genomen met de beoefening van de Bijbelexegese, wat in de Masteropleiding tot volle ontplooiing komt.

Omdat theologie met mensen heeft te maken en vooral met hoe mensen omgaan met God en elkaar, spitst het derde jaar van de Bachelor zich in de historische en praktische vakken toe op het relationele facet van de christelijke cultuur. Daarin speelt hulpverlening en cohesievorming een grote rol. Dit komt in de module Pastoraat en diaconaat aan bod. Historisch draagt het christendom een schuldenlast. Het is noodzakelijk daarvan op de hoogte te zijn en een duidelijke visie op kolonialisme en bijhorend religieus racisme en discriminatie te ontwikkelen. Dit geldt niet in het minst ten aanzien van het Joodse volk.

Relgiestudies voltooien de Bacheloropleiding door verbredende en verdiepende facetten van de veelzijdige culturele ontwikkelingen voor het voetlicht te brengen. Daarin neemt de verhouding van religie tot het wetenschappelijke wereldbeeld een

belangrijke plaats in. Maar ook kunst en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens komen aan bod.

De Bacheloropleiding wordt afgesloten met een Bachelorproef.

BACHELOR 3

BIJBELWETENSCHAPPEN

- Hebreeuws 2 (of keuzevak)
- Grieks 2 (of keuzevak)
- Bijbelse exegese

HISTORISCHE EN PRAKTISCHE THEOLOGIE

- Pastoraat en Diaconaat
- Kerkgeschiedenis: Kolonialisme en Theologie
- Kerk & Jodendom

RELIGIESTUDIES

- Geloof en Wetenschap
- Sacrale Kunst en Muziek
- Alternatieve christelijke stromingen
- Religie & Mensenrechten

BACHELORPROEF

BACHELOR THEOLOGIE & RELIGIESTUDIES

Bijbelwetenschappen, Historische en Praktische Theologie, Religieuze studies

Ba1		Ba2		Ba3	
Inl. OT	5	Hebreeuws 1 / keuze	5	Hebreeuws 2 / keuze	5
Inl. NT	5	Grieks 1 / keuze	5	Grieks 2 / keuze	5
Notie Bijbelse Talen	5	Exegetische methodiek	5	Bijbelse exegese	5
Cultuur Oude Nabije Oosten	5	Reformatorische Theologie	5	Pastoraat/diaconaat	5
Theologie & Hermeneutiek	5	Godsdienstpedagogiek	5	Kerk & Jodendom	5
Inl. Praktische Theologie	5	Kerkgeschiedenis: Verlichting	5	Kerkgeschiedenis: Kolonialisme en theologie	5
Kerkgeschiedenis: Dogmavorming	5	Ethiek in christelijk perspectief	5	Religie & Mensenrechten	5
Inl. Religiestudies	5	Antropologie van de religie	5	Alternatieve christelijke stromingen	5
Westerse Filosofie	5	Religie & Samenleving	5	Sacrale kunst & muziek	5
Christelijke Cultuur	5	Christendom & Islam	5	Geloof & Wetenschap	5
Leervaardigheden & methodologie	5	Keuzevak	5	Bachelorproef	10
Wetenschapsfilosofie	5	Keuzevak	5		
Totaal	60		60		60

Keuzevakken

- Latijn
- Patristiek
- Apocalyptiek
- Middeleeuwse Theologie
- Gnostiek
- Anglicanisme
- Hermetische Filosofie
- Islamitische Theologie
- Vrijmetselarij
- Esoterische stromingen
- Vergelijkend tekstonderzoek

De Masteropleiding aan de FPTR is een wetenschappelijk parcours waarlangs zelfstandig academisch onderzoek wordt gecombineerd met het verwerven van competenties voor een specifieke praktijk. De theoretische ‘onderbouw’ die tijdens de Bacheloropleiding werd gelegd, wordt nu verder uitgewerkt in de ‘bovenbouw’ waaraan drie afstudeerrichtingen finaliteit bieden: pastoraat, onderwijs en onderzoek.

De Masteropleiding beoogt verdieping en verbreding, door de verdere uitwerking van de drie vakgebieden waarvan in de Bachelor de theorie werd gezien, aangevuld met interdisciplinariteit. Dit betekent dat de Bijbelwetenschappelijke, zowel als praktisch-historische en religiewetenschappelijke componenten tijdens de Masteropleiding worden samengebracht. Dit betekent eveneens dat de student zelfstandig onderzoek verricht, zowel wat betreft de traditionele theologie en de hedendaagse hermeneutische ontwikkelingen als op het vlak van actuele problemen rond integriteit, identiteit, zingeving en religie.

INTERDISCIPLINARITEIT

Het specifieke van de Masteropleiding aan de FPTR is de interdisciplinaire Bijbelbenadering. Een tekst uit de Hebreeuwse Bijbel of het Nieuwe Testament wordt geanalyseerd vanuit de grondtekst. Na de vertaling en de exegetische doorlichting, treedt de student in seminarievorm het debat binnen met andere disciplines die het terrein van de Bijbelwetenschappen en religiestudies rijk is.

Naast de exegese biedt de Masteropleiding ook de mogelijkheid om aan vergelijkende tekststudie aandacht te besteden. Teksten staan meestal in een lijn van ontwikkeling en treft men vaak in andere culturen in licht gewijzigde vormen aan. Het is een verrijkende en verdiepende kennis die ontstaat als de student eenzelfde tekst in verschillende tradities vergelijkt.

Interdisciplinariteit kenmerkt ook de hoofdvakstudie en de Masterproef. Hierbij kan men opteren om verdiepende studie van de antieke talen aan te gaan of bijvoorbeeld praktisch gericht de verhouding tussen moderne media en kerk te bestuderen. Ook bijzonder pastoraat, christelijke kunst, mystiek of oriëntalistiek behoren onder meer tot de mogelijkheden.

COMMUNICATIE

Studenten die de Masteropleiding aan de FPTR volgen krijgen uitgebreid de mogelijkheid hun communicatieve vaardigheden aan te scherpen. Theologie en religie hebben in de Master alles te maken met overdracht. Onze culturele ontwikkeling verliep langs de tonen van het woord. Betekenis gaf traditie vorm. Communicatie vormt gemeenschap of zoals men in theologische termen zegt: de H. Geest is tussen de mensen.

Daarom is in de Masteropleiding aandacht voor dialoog en overdracht. Daarbij wordt niet alleen naar de klassieke vormen van religieuze communicatie gekeken, zoals liturgie en homiletiek, maar komen ook moderne platformen en netwerken aan bod. Deze didactische en communicatieve vaardigheden worden in seminaries, openbare lessen, colloquia en op het onlineplatform aangeleerd.

De Masteropleiding besteedt ook aandacht aan praktijkervaring. De pastorale afstudeerrichting heeft een breed scala aan stagemogelijkheden. De student die ervoor kiest om in de kerk of in een bijzonder ambt, zoals gevangenis- of luchthavenpastor werkzaam te zijn, heeft de kans de specifieke vaardigheden daartoe in de praktijk aan te leren. Als bescheiden instelling is de FPTR erg flexibel en kan de student in onderling overleg en binnen het netwerk van protestantse kerken in België stageplaatsen aanduiden en afspraken op dat vlak maken.

Op het terrein van het wetenschappelijk onderzoek worden de specifiek academische vaardigheden aangescherpt en leert de student een degelijk onderzoek te voeren en daarvan verslag uit te brengen in de vorm van het schrijven van wetenschappelijke artikelen. Ook komt hier het groeiende aanbod onlineleren aan bod, waarbij de pedagogische vaardigheden van een wetenschappelijk verantwoorde onlinemodule worden besproken en getoetst.

Deze vaardigheden worden in een aanvullende pastorale Masterproef beproefd, bevattende de toepassing van de eerder gemaakte Masterproef, ofwel gegoten in een opzet voor een doctoraatsonderzoek.

DOELSTELLINGEN VAN DE MASTEROPLEIDING IN THEOLOGIE EN RELIGIESTUDIES

De masteropleiding beoogt, geformuleerd in eindtermen, dat de student(e):

- de kennis en het inzicht, opgedaan in de Bachelor studie verdiept en verbreedt en op een interdisciplinaire manier leert toepassen in een voor haar/hem nieuw onderzoeksgebied;
- het vermogen verwerft om in ingewikkelde actuele vragen tot een redelijk en onafhankelijk oordeel te komen;
- leert om op heldere en coherente wijze te communiceren over het eigen onderzoek en de conclusies die daaruit kunnen volgen;
- de eigen wetenschappelijke aanpak zelfkritisch leert bij te sturen en aldus grotendeels zelfstandig leert werken in de wetenschap;
- de eigen praktische vaardigheden aanscherpt en de praktijk op realistische basis inschat;
- in staat is tot dialoog en samenwerking op het vlak van zingeving en dienstbaarheid.

Wat de inhoud betreft wordt in het algemeen gedeelte van de masteropleiding bijzondere aandacht gegeven aan de doorwerking en vertolking van het Bijbelse teksten en de christelijke traditie. Daarbij wordt steeds de actuele, diverse en geglobaliseerde cultuur in het vertolkingsproces betrokken.

Ook op het vlak van religiestudies gaat de masteropleiding inhoudelijk in op vergelijkende, tekstkritische en interdisciplinaire dialoog met menswetenschappen en wereldreligies. Met het oog daarop wordt de opleiding aangeboden in het kader van drie afstudeerrichtingen of specialismen, in één waarvan de student(e) naar interesse, motivatie en talenten een hoofdvak kiest. Het gaat om:

Theologie, pastoraat en kerk

Deze afstudeermodule richt zich op de connectie tussen het aloude geloof en eigentijdse vormen van geloof, maar ook van twijfel en verzet. Kennis van de geschiedenis, (zelf)kritiek en creativiteit worden binnen de studie verdiept. Een beginnende zelfstandigheid wordt aangekweekt in het beoordelen en opzetten van onderzoek op het vakgebied. Er wordt inzicht ontwikkeld in de betekenis van zulk onderzoek voor de kerkelijke en de maatschappelijke praktijk en, meer algemeen, in de kritische en heuristisch relevante wisselwerking tussen onderzoek en praktijk. In deze afstudeerrichting wordt ruim aandacht besteed aan het werkveld en werkt de betrokken student€ een stagetraject uit.

Religiestudie en onderzoek

De afstudeerrichting oriënteert zich op vergelijkend tekstonderzoek, wetenschappelijke communicatie en pedagogie. De student(e) verwerft grotere vaardigheden op het gebied van de literaire, historische en intertekstuele bestudering van religieuze geschriften en traditionele teksten. De doorwerking in de hedendaagse context heeft enerzijds een heuristische betekenis en is anderzijds een zelfstandig thema van onderzoek.

Godsdienstonderwijs In het kader van de pedagogische masteropleiding zijn met de KULeuven afspraken gemaakt om na het eerste masterjaar een onderwijstraject te volgen. Daarin zijn een aantal algemene en vakdidactische vakken en stages opgenomen. Ook wordt initiatie protestantse godsdienst voorzien. Verder ligt de klemtoon op pedagogische talenkennis en maatschappelijke tolerantie.

De Masteropleiding aan de FPTR duurt 2 jaar en bedraagt 120 studiepunten. Gebaseerd op de drie academische terreinen die de bachelor bestrijkt, richt de master zich op drie afstudeermogelijkheden, te weten pastoraat, onderwijs en onderzoek. Daarbij wordt voornamelijk gewerkt rond verdieping van de bacheloropleiding en dit in het kader van interdisciplinariteit. De theoloog moet in deze tijd misschien wel meer dan ooit de relevantie van zijn kennis en praktijk onderstrepen. De kerken worden daarbij ter verantwoording geroepen, niet alleen wat betreft het verleden, maar ook in functie van de hedendaagse levensbeschouwelijke diversiteit. De tijd dat de christelijke traditie de enige houvast was in barre tijden is voorbij. Daarom leert de Master Theologie en Religiestudie aan de FPTR in dialoog te treden met en zich daarbij positief te positioneren tegenover andersdenkenden.

De masteropleiding heeft twee grote delen: een theoretisch grondvlak en een praktische uitwerking. Het eerste theoretische masterjaar verdiept de Bijbels-theologische kennis en versterkt de bekwaamheid om religiestudie te volbrengen. Deze zogenaamde 'Algemene Master' resulteert op het einde van het eerste jaar in een masterscriptie. In het tweede masterjaar kiest de student een afstudeerrichting, waarin hij/zij zich verder praktisch bekwaamt in de toepassing en uitwerking van de kennis. Daartoe maakt de student ten slotte een praktische masterproef ter afsluiting.

ALGEMENE MASTER (MAI)

BIJBELWETENSCHAPPEN EN THEOLOGIE

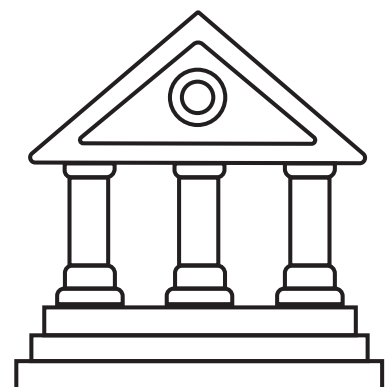
- Interdisciplinaire exegese
- Actuele Bijbel-theologische thema's

RELIGIESTUDIES

- Interculturele tekstanalyse
- Wereldreligies / Hedendaagse spiritualiteit

MASTERPROEF

- Hoofdvakstudie
- Keuzevakken

Bijbel en theologie, waarvan de fundamenteën in de Bacheloropleiding werden gelegd en waarin enerzijds de antieke talenkennis en anderzijds de historisch-kritische en hermeneutische principes deel uitmaken, komen nu samen in de interdisciplinaire exegese-oefeningen. In overleg wordt een aantal teksten uitgekozen, waarna de student aan de slag gaat. Vanuit de grondtekst wordt de eerste taalkundige analyse gemaakt. Daarrond bouwt de theologie een aantal systematische stellingen, van waaruit de tekst kan bekeken worden. Vervolgens treden de deelnemers van de interdisciplinaire exegese in dialoog met andere cultuur- en geesteswetenschappen. In hetzelfde seminarieverband wordt tegelijk een actueel thema in Bijbels-theologisch perspectief bekeken.

Religiestudies verbreden het spectrum nog verder en richten zich zowel op diversiteit en multiculturele beschouwing, als op wereldreligies en spiritualiteit. Ook hierbij ligt de focus op interdisciplinariteit, waarbij zowel de godsdienstpsychologische als antropologische achtergronden van moderne rituelen en spirituele praktijken voor het voetlicht worden gehouden. Tegelijk verkent de student moderne toepassingen van geestelijk leven, mystiek en/of liturgie.

De Masterproef wordt geschreven terwijl de student een hoofdvak uitkiest en dit tegelijk met één of meerdere keuzevakken volbrengt.

De Masteropleiding ademt in alle onderdelen interdisciplinariteit en dialoog uit. De actualiteit is nooit veraf. Alle studieonderdelen worden in seminarievorm afgelegd, behalve de Masterproef. Deze laatste is een proeve van bekwaamheid inzake theologie en religiestudie.

DOELSTELLINGEN MASTERPROEF

De masterproef is een belangrijk onderdeel van de opleiding. Het vormt het sluitstuk. Daarom dient de student(e) met de masterproef aan te tonen dat hij of zij een onderwerp zelfstandig kan uitdiepen en systematisch kan analyseren. De masterproef is een proeve van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Daarvan is bibliografisch onderzoek, planning van het werk, uitvoering en analyse en daarbij ook rapportering van essentieel belang. De student(e) moet tijdens de verschillende stadia van het onderzoek blijf geven van een kritische geest en coöperatieve ingesteldheid. De mate van zelfstandigheid waarmee het onderzoek wordt gevoerd, is een onderdeel van de beoordeling. Naar originaliteit of 'wereldschokkende' bevindingen wordt niet gepeild. Wel wordt verwacht dat de tekst vlot leesbaar en zonder taalfouten wordt afgeleverd. Bij het indienen van de definitieve tekst moet een overzichtelijke synthese van het gevoerde onderzoek en de resultaten worden gevoegd.

Met de algemene master is de theoretische grond geëffend, zijn de instrumenten klaar gemaakt en het gebouw getekend. Nu kan de concrete bouw aanvangen. In het tweede jaar van de Masteropleiding kiest de student ervoor zich te bekwamen in de praktische toepassing van de kennis in een specifiek werkveld. De keuze betreft pastoraat, onderwijs of onderzoek.

PASTORALE MASTER (MA2)

PRAKTISCHE THEOLOGIE

- Preekvoorbereiding: methodiek, analyse, evaluatie
- Gemeentestage
- Stage bijzonder pastorale diensten
- Kerkrecht en symboliek
- Pastorale scriptie

BIJBELWETENSCHAPPEN EN RELIGIESTUDIES

- Interdisciplinaire Bijbelexegese
- Wereldreligies / Hedendaagse spiritualiteit

EDUCatieve MASTER (MA2-EDUC)

PEDAGOGIE EN THEOLOGIE

- Algemene didactiek
- Vakdidactiek
- Initiatie Protestantse Godsdienst
- Onderwijsstages
- Didactische masterproef

BIJBELWETENSCHAPPEN EN RELIGIESTUDIES

- Interdisciplinaire Bijbelexegese
- Wereldreligies / Hedendaagse spiritualiteit

ONDERZOEKMASTER (MA2-RES.)

WETENSCHAPPELIJKE VAARDIGHEDEN

- Onderzoeksmethodologie
- Didactische oefening
- Wetenschapsanalyse en vaardigheden
- Digitale instrumentenkennis
- Opzet promotieonderzoek
- Hoofdvakstudie

BIJBELWETENSCHAPPEN EN RELIGIESTUDIES

- Interdisciplinaire Bijbelexegese
- Wereldreligies / Hedendaagse spiritualiteit

IT IS NOT THAT I'M SO SMART, BUT I STAY WITH THE QUESTION MUCH LONGER

[ALBERT EINSTEIN]

De afstudeermogelijkheden bieden de nodige praktische bekwaamheden om een actieve en leidinggevende rol op te nemen in kerk, onderwijs en onderzoek.

De opleiding voor leerkracht protestantse godsdienst (Ma2-Educ) wordt in samenwerking georganiseerd met de KU Leuven en het Comité voor Protestants Godsdienstonderwijs (PEGO).

De pastorale afstudeermogelijkheid (Ma2-Res) ligt in handen van de leerstoel Praktische Theologie aan de FPTR en wordt in nauwe samenwerking ingericht met de betrokken ambtelijke organen van de Verenigde Protestantse Kerk in België (VPKB).

De onderzoekmaster bedraagt 90 studiepunten die worden verleend na inlevering van twee publiceerbare wetenschappelijke artikelen en een uitgewerkt opzet voor promotieonderzoek.

Het decanaat van de FPTR behartigt deze afstudeermogelijkheid.

De eisen die aan predikanten gesteld worden zijn hoog. Zij moeten zowel over academische competenties beschikken als over leiderschapsvaardigheden. Zij zijn communicatief sterk en zijn aanspreekbaar op spiritualiteit en ontwikkelingen in de maatschappij en de cultuur. Daar komt nog bij dat hun vak onderdeel is van een organisatie in transitie. De kerk verandert mee met de tijd en dat vraagt om een zorgvuldige afweging van wat er bewaard moet worden uit het verleden en wat verlaten of opnieuw verwoord en geleefd moet worden.

De opleiding tot predikant vraagt veel van de kandidaat, van de opleiders – uit de academie en de praktijk – en van de betrokken kerkmensen. Zo'n opleiding is nooit af. Predikanten zullen zoals alle professionals in deze veranderende tijden permanent moeten blijven leren op alle terreinen van hun vakgebied waar zij actief zijn.

Het praktijkdeel van de opleiding, dat de afstudeermogelijkheid pastoraat vormt (Ma2), kan beschouwd worden als de eerste stap op die weg van voortgaande ontwikkeling. Na deze eerste stap is de kandidaat in staat om te starten als professional in de kerkelijke arbeid.

De vormen die gekozen zijn voor deze master, passen bij de verdere professionalisering. De kandidaat heeft zelf de regie bij dit onderdeel. Hij of zij maakt een analyse van de praktijk en confronteert die met recente wetenschappelijke literatuur. Door de eigen ontwikkeling te vergelijken met de te behalen competenties ontstaat een beeld van de taken en opdrachten die moeten worden aangevat. De eisen aan de kandidaat zijn in die competenties verwoord.

De begeleiding vindt plaats door de opleiders van de faculteit in nauwe samenwerking met de professionals die vanuit de praktijk betrokken zijn. Er wordt verdieping van het leerproces beoogd door regelmatig expertmeetings te houden, of een leergemeenschap te vormen.

De pastorale afstudeerrichting richt zich enerzijds op het aanscherpen van theologische competenties inzake vertolking, bemiddeling, begeleiding, hulpverlening en reflectie. Anderzijds leert de student het werkveld kennen en daarin verbindend en

representatief op te treden. Ook liturgische en homiletische vaardigheden, deontologische demarcaties en zelfreflectie hebben een plaats.

Het leren op de werkplek is vormgegeven in een cyclus. Steeds worden vijf stappen genomen, die herkenbaar zijn als de fases van een ontwerponderzoek:

- 1.** Verkennen van de context, die een analyse oplevert van de factoren en vragen die bepalend zijn.
- 2.** Verdiepen in recente wetenschappelijke bronnen, dat een theoretisch kader oplevert die structuur biedt aan het werk. Op basis van stappen 1 en 2 worden leerpunten geformuleerd.
- 3.** Ontwerpen en uitvoeren van activiteiten, dat een verslag oplevert en input voor de evaluatie
- 4.** Evaluatie op basis van de leerpunten en met een kritische terugblik op verkenning en theoretisch kader.
- 5.** Verslaglegging en presentatie. Daarin worden leeropbrengsten en vragen voor verdere ontwikkeling en onderzoek geformuleerd. Eerste stap in de stage is een systematische verkenning van de stageplaats. De (godsdienst)sociologische gegevens worden verzameld. De geschiedenis van deze plek wordt beschreven. De visie van waaruit gewerkt wordt op deze plek, wordt kritisch beschreven en wordt vergeleken met de literatuur waarnaar verwezen wordt. Ook wordt de kritiek op deze visie opgezocht. Op basis van deze inventarisatie wordt een startdocument geschreven waarin de verschillende analyses samenkomen. Vervolgens maakt de stagiair(e) met behulp van een methodiek (zie bijlage stagemap) een sterkte-zwakte analyse van zijn of haar competenties voor het gekozen werkterrein. Op basis van de analyses in combinatie van de sterkte-zwakte analyse wordt een persoonlijk leerplan opgesteld met een aantal leervragen. Deze leervragen worden ten slotte verbonden aan elk van de competenties van de stages. Bij de leerdoelen worden in samenspraak met de opleiders (praktijk en academie) een aantal stagetaken gekozen die het mogelijk maken aan de leerdoelen te werken. Bij elke stagetaak hoort een inhoudelijke voorbereiding - het theoretisch kader - die leidt tot een aantal aandachtspunten. Deze aandachtspunten zijn de basis voor feedback, feedup en feedforward van de opleiders. Deze aandachtspunten zijn ook de basis voor de reflectie van de stagiaires.

MASTER THEOLOGIE & RELIGIESTUDIES

Algemene Master (Ma1)		Pastorale Master (Ma2)	
Interdisciplinaire Bijbel Exegese	10	Interdisciplinaire Bijbel Exegese	10
Actuele Bijbel-theologische thema's	5	Actuele Bijbel-theologische thema's / Hedendaagse spiritualiteit	5
Hedendaagse spiritualiteit	5	Wereldreligies / Interculturele tekstanalyse	5
Wereldreligies	5	Preekvoorbereiding: methodiek, analyse, evaluatie	5
Interculturele tekstanalyse	5	Gemeentestage	15
Hoofdvakstudie	5	Stage bijzondere diensten	5
Keuzevak	5	Kerkrecht en symboliek	5
Masterpoef	20	Pastorale scriptie	10
Totaal	60		60
Educatieve Master (Ma2-Educ)		Onderzoek Master (Ma2-Res)	
Interdisciplinaire Bijbel Exegese	10	Interdisciplinaire Bijbel Exegese	10
Actuele Bijbel-theologische thema's / Hedendaagse spiritualiteit	5	Actuele Bijbel-theologische thema's / Hedendaagse spiritualiteit	5
Wereldreligies / Interculturele tekstanalyse	5	Wereldreligies / Interculturele tekstanalyse	5
Algemene didactiek	12	Onderzoeksmethodologie	5
Vakdidactiek	8	Didactische oefeningen	10
Initiatie Protestantse godsdienst	5	Wetenschapsvaardigheden	5
Onderwijsstages	5	Digitale instrumentenkennis	5
Didactische masterpoef	10	Hoofdvakstudie	5
		Seminarie	5
		Opzet promotieonderzoek	20
		Publiceerbare artikelen	15
Totaal	60		90

Het doctoraat in de Theologie en Religiestudies spits zich volledig toe op wetenschappelijk onderzoek. De kandidaat dient een gedegen onderzoeksproject in bij de Academische Raad, zijnde hoogleraren en docenten van de faculteit, aangevuld met een portfolio. Vervolgens wijst de Academische Raad een promotor aan, waarna de student zijn onderzoek aanvangt. De FPTR biedt een stimulerende leeromgeving en houdt daarbij rekening met de mogelijkheden en noden van de student. Vanaf het begin wordt een duidelijke route uitgestippeld alsook een tijdsplan opgesteld. Tijdens het onderzoek hebben promotor en student regelmatig contact. De begeleider verbindt er zich toe methodologisch en taalkundig, maar ook op het vlak van literatuur en het gebruik van empirische onderzoeksgegevens de vinger aan de pols te houden en de promovendus daarin te ondersteunen.

Tijdens het promotieonderzoek en naarmate de resultaten vorm krijgen, zal de doctorandus worden gevraagd seminariebijeenkomsten te leiden of een openbare les te geven. Dit met het oog op het uitklaren van moeilijkheden en met als doel het academisch debat omtrent het onderwerp van het onderzoek aan te zwengelen en de kritische nood van een geschoold publiek te integreren tijdens de afwerkingsfase. Eens de doctoraatsthesis klaar is, stelt de promotor in samenspraak met de Academische Raad een jury samen. Deze jury wordt voorgezeten door de decaan en telt naast de promotor twee specialisten in het betrokken onderzoeksgebied. De promotor is belast met de samenstelling van de jury. De betrokken leden nemen vervolgens de thesis door en geven opmerkingen. Eens de student de volledige tekst opnieuw redactioneel bekeek en de promotor zijn fiat geeft, wordt de datum voor een openbare verdediging vastgelegd. Als dit met vrucht plaatsgreep, begint de carrière van de kersverse Doctor in de Theologie en Religiestudies.

Voor het indienen van onderzoeksprojecten dient men contact op te nemen met de decaan.

VERKORTE BACHELOR – CERTIFICAAT PEGO

Met de verkorte bachelor komt de FPTR tegemoet aan de vraag van het Ministerie en het Protestants-Evangelisch Godsdienstonderwijs (PEGO), dat de levensbeschouwelijke lessen confessionele godsdienst (protestants-evangelisch) invult en inspecteert, om een onderricht in de grondlijnen van academisch onderzoek in het betreffende vakgebied te voorzien. In overleg met het PEGO is bepaald dat deze verkorte opleiding 6 modules bevat, ter validering van 27 ECTS.

Na het afleggen van deze zes vakken en mits voorlegging van de behaalde studiepunten geeft deze opleiding recht op het certificaat PEGO, uitgereikt door het comité Protestants-Evangelisch Godsdienstonderwijs.

De opleiding 'Verkorte Bachelor' of 'Certificaat PEGO' kan eveneens online worden gevolgd. Voor verdere inlichtingen en inhoudelijke omschrijving, zie 'Digitale Modules' verderop in deze brochure

VERKORTE BACHELOR – CERTIFICAAT PEGO

Inleiding Oude Testament	5
Inleiding Nieuwe Testament	5
Theologie & Hermeneutiek	4
Dogmageschiedenis	3
Godsdienstpedagogiek	5
Geloof & Wetenschap	5
Totaal	27

ALS JE DENKT DAT JE
ALLES WEET,
HEB JE NOG VEEL TE
LEREN

In dit opleidingsniveau gaat het om bijkomende studie of permanente vorming, waarbij aan het einde van het traject een getuigschrift wordt afgeleverd. Bijscholing is een verdiepende bezigheid voor de student en bezorgt een positief elan aan de werkomgeving of gemeenschap waarin de betrokkene actief is.

PRAKTISCH-THEOLOGISCHE DIENSTVERLENING

Een postgraduaatsopleiding biedt de gelegenheid om na het behalen van het Bachelordiploma Theologie en Religiestudies zich verder te bekwamen in specifieke en praktische toepassingen. Daartoe kan een gericht pastoraal traject worden uitgetekend, waarna een getuigschrift deze specifieke opleiding in praktische theologie aanduidt. Dit traject omvat zowel algemeen theologische als praktische vaardigheden. Deze omscholing of bijscholing kan gericht zijn op specifieke pastorale zorg in kerkgemeenschap (diaken, pionier) of gevangenis, hospitaal, lucht- en zeehaven (aalmoezenier) of jeugd- en vormingswerk. Om deze postgraduaatsopleiding te volgen, dient men zich in te schrijven en bijgevolg over de noodzakelijke vooropleiding of equivalent te beschikken.

LEVENS LANG LEREN

Daarnaast is het mogelijk om zich de theoretische kennis inzake theologie en religiestudies te verdiepen door het volgen van modules en seminaries. Dit levenslang leren is vrij. Men schrijft zich daartoe in als vrij student.

Postgraduaat en levenslang leren bieden ook toegang tot de onlinemodules die de FPTR beschikbaar stelt.

De FPTR stelt via haar onlineplatform elk semester een aantal modules beschikbaar voor actief digitaal leren. Gezien het academiejaar in twee semesters is onderverdeeld, dient de student die per module studeert zich in te schrijven in september en januari.

Elk jaar starten de onlinecursussen de laatste week van september en de laatste week van januari. Dit betekent dat de inschrijving moet voldaan zijn bij de aanvang van de derde week (september en januari). Eens de administratie is geregeld ontvangt de student een paswoord waarmee hij/zij toegang krijgt tot de opgevraagde modules op het e-learningplatform van de FPTR-website.

Elk semester telt 12 weken en dus heeft elke online module 10 tot 12 lessen. Elke les heeft een aantal verwerkingsvragen. De student kan de antwoorden uploaden, waarna de docent de antwoorden valideert. Bij elke les krijgt de student feedback en een waarderingscijfer. Dit laatste vormt op het einde een gemiddelde. Elke module heeft ook een eindopdracht of examen. De waardering van dit werkstuk of examen wordt dan aangevuld met het gemiddelde. Van dit behaalde resultaat krijgt de student een attest dat de module werd volbracht.

INHOUD

De Bijbel is een kostbaar erfgoed en zal dit blijven. Het boek vormt een grondvlak van de westerse cultuur in het bijzonder en van de mensheid als geheel. Aan de FPTR bestuderen we de Bijbel in dit brede perspectief. Nu de diversiteit in samenleving en levensbeschouwingen steeds verder toeneemt, is het noodzakelijk de oude patronen waarmee we de werkelijkheid begrijpen opnieuw onder de loep te nemen. Geen ander vakgebied is zo trefzeker in staat om de religieuze fundamenteën van ons wereldbeeld te beschouwen als Bijbelwetenschappen. Ter introductie van verdere studie in dit vakgebied presenteren we een aantal online-modules.

VERKORTE CURSUS BIJBELSE TALEN

In deze cursus wordt de student geleerd om zelfstandig, met gebruikmaking van hulpmiddelen (software-programma's, grammatica's en woordenboeken), teksten uit de Bijbel te vertalen. Deze module biedt inzicht in de werking van de Bijbelse talen (Klassiek Hebreeuws en Koinè-Grieks) en legt hierbij de nadruk op de syntaxis. De ontleding van woorden wordt in deze cursus niet aangeleerd, maar vervangen door de hulpmiddelen. Deze verkorte cursus is voldoende om een 'notie' te hebben van de Bijbelse talen, zonder dat alle regels en woorden uit het hoofd geleerd moeten worden. Voordeel van deze cursus is dat de student in een relatief kort tijdsbestek toegang krijgt tot de grondtalen van de Bijbel en daarbij zelf de bestaande vertalingen kan beoordelen en naar waarde schatten

INLEIDING OUDE TESTAMENT

In deze cursus wordt de student vertrouwd gemaakt met de wereld van het Oude Testament. Het gaat om een inleidende cursus, wat betekent dat veel verschillende onderwerpen aan bod zullen komen. Het gaat hierbij om de volgende thema's:

1. Inhoud en ontstaan Hebreeuwse Bijbel
2. Theologie van de Hebreeuwse Bijbel
3. Geschiedenis van het Oude Israël
4. Modern Bijbel lezen
5. Enkele algemene thema's uit de Hebreeuwse Bijbel nader belicht Na de cursus zal de student een algemeen begrip hebben van het ontstaan en de inhoud van de Hebreeuwse Bijbel en inzicht in de huidige stand van de Bijbelwetenschap.

INLEIDING NIEUWE TESTAMENT

In deze cursus wordt de student vertrouwd gemaakt met de wereld van het Nieuwe Testament. Het gaat om een inleidende cursus, wat betekent dat veel verschillende onderwerpen aan bod zullen komen. Het gaat hierbij onder andere om de volgende thema's:

1. Inhoud en ontstaan Nieuwe Testament
2. Theologie van het Nieuwe Testament
3. De Evangelies en de brieven
4. De historische Jezus
5. De apocriefen Na de cursus zal de student een algemeen begrip hebben van het ontstaan en de inhoud van het Nieuwe Testament en inzicht in de huidige stand van de Bijbelwetenschap.

Niet alleen de tekst spreekt, ook ons zelfbewustzijn leert ons de werkelijkheid kennen. De Bijbel opent een venster om onszelf en de wereld te leren begrijpen. Daartoe dient de systematische doordinking van de religieuze tradities. Aan de FPTR voeren we een open onderzoeksbeleid, wat in het onderwijs tot uiting komt in de interdisciplinaire benadering van een specifieke vakgebied. Dit resulteert in een godsdienstsociologische, - filosofische, -antropologische en – psychologische benadering. Ook is er oog voor interreligiositeit en alternatieve christelijke bewegingen.

GELOOF & WETENSCHAP

Voor velen staat religie lijnrecht tegenover de rede en sluit wetenschap elke vorm van geloof uit. Geloof en wetenschap ontstaan vanuit de fundamentele tendens van de mens om uiting te geven aan onze nood aan coherentie. De inhoudelijke voorstellingen van geloof en wetenschap zijn afhankelijk van tijd en context. In deze module brengen we daarom het hedendaagse debat tussen geloof en wetenschap voor het voetlicht.

WESTERSE FILOSOFIE

In deze cursus overlopen we 25 eeuwen filosofie in vogelvucht. Hoe brachten vroege denkers de werkelijkheid in kaart? We zien hoe denkpatronen zich ontwikkelden doorheen de eeuwen, welke invloeden ertoe bijdroegen en hoe ons huidige wetenschappelijke wereldbeeld tot stand kwam. De grondlijnen die we volgen zijn deze die de westerse cultuur tot stand bracht. Vanuit deze inleidende kennis kan men in verschillende richtingen zijn filosofische kennis verder uitbreiden. Dit overzicht is een vertrekpunt.

ALTERNATIEVE CHRISTELIJKE STROMINGEN

Zoals een gebied haar zichtbare oppervlakte te danken heeft aan de ondergrondse voedingsbodem, zo heeft elke cultuur onzichtbare tendensen die haar werking bepalen. In deze cursus leren we over de ondergrondse bewegingen die het westerse christendom mede hebben bepaald. We spreken over 'alternatieve' stromingen omdat de triomferende traditie van meet af aan een scherp onderscheid maakte tussen de 'ware' gelovigen en de 'ketter.' In deze module komen de uitgestoten van het christendom aan bod. We leren over gnostiek, hermetisme, katharen, rozenkruisers en vrijmetselarij. Een degelijk inzicht in wat deze alternatieve bewegingen doorgeven levert een verhelderend beeld van het klassiek christendom op

In deze module komen de encyclopedische aspecten van de studie theologie en de hermeneutische kernvragen aan bod. Er is tevens aandacht voor de problematiek rond profetie en moderniteit, religie en wetenschap en geloof versus de rede. We lopen doorheen de eeuwen en beschouwen de interpretatiegeschiedenis van de christelijke geloofsopvattingen. Een aantal ijkpunten binnen de christelijke theologie wordt onder de loep genomen. Deze inleidende cursus biedt een uitgelezen kans om in relatief kort bestek 2000 jaar cultuurgeschiedenis te ontdekken.

KERK EN JODENDOM

De relatie tussen Joden en niet-Joden is vaak heel moeilijk en problematisch geweest. Wij gaan deze relatie door de geschiedenis heen bestuderen, in het bijzonder de relatie tussen het Christendom en het Jodendom in verleden en heden wordt onderzocht. Wij beperken ons tot de relatie tussen Joden en Christenen in West-Europa; de relatie tussen de Orthodoxe Kerk en de Joden, en de relatie tussen de Oosterse Kerken en het Jodendom wordt niet behandeld.

Deze module beschrijft hoe het christendom tot stand kwam. Hiervoor zullen we in deze cursus zoeken naar de inhoud, de historische ontwikkeling en de filosofische grondslagen van de christelijke religie. De drie sporen lopen door elkaar, omdat de systematische doordening van het geloof gelijke tred moet houden met de ontwikkeling en de resultaten van de wetenschap. De ontwikkeling van het christendom is ook de ontwikkeling van dogma's.

ETHIEK IN CHRISTELIJK

PERSPECTIEF

In deze module onderzoeken we de handelingswetenschap die haar kennis en inspiratie haalt uit de Bijbel en de christelijke traditie. Ethiek is de discipline waarin wordt nagedacht over het leven of het bestaan en wat goed, minder goed of zelfs kwaad is. 'Christelijke ethiek' is dan het nadenken over deze zaken vanuit de joods-christelijke traditie die de westerse cultuur mede vormgaf.

In deze cursus komen de grondslagen van het protestantisme aan bod. Welke ideeën ontvlamden voorin de 16e eeuw en hoe veranderden ze de wereld? De belangrijke theologen en hun voornaamste stellingen komen uitvoerig aan bod. We maken kennis met Maarten Luther en Johannes Calvijn, Maar ook Melanchton, Zwingli en Bucer komen aan bod. Deze basiscursus heeft een uitvoerige documentatiemap, waardoor men de sleutelteksten van de Reformatie zelf kan lezen. Voor wie van dicht of ver met het protestantisme te maken heeft, is deze module basisstof

RELIGIE & SAMENLEVING

In deze module nemen we de verschillende opvattingen over de verhouding tussen religie en samenleving onder de loep. Het gaat daarbij om de sociologische ontwikkelingen die zich in het kader van religieuze zingeving voordoen. Het baanbrekende werk van enkele markante godsdienstsociologen zoals Emile Durkheim en Max Weber komt daarbij aan bod. Ook voeren we een aantal dieptepeilingen door en leggen de vinger op de pols van hedendaagse maatschappelijke tendensen zoals toenemende secularisering en fundamentalisme. Deze cursus is onontbeerlijk voor wie met religie in de samenleving te maken heeft

ANTROPOLOGIE VAN DE RELIGIE

In de antropologie van de religie gaan we op zoek naar de verhouding tussen de mens en het 'heilige'. Daarbij maken we uitvoerig gebruik van de onderzoeksresultaten van andere menswetenschappen, zoals psychologie, neurologie, etnografie, sociologie en culturele studies van volken en tradities. Deze voortschrijdende kennis levert ons een vernieuwd perspectief op om naar religie te kijken. Het evolutionaire denken neemt daarin een belangrijke plaats. In deze cursus beschrijven we dit antropologische perspectief op religie en passen deze beschouwing toe op de Bijbel en andere antieke teksten.

CHRISTENDOM & ISLAM

Deze module bespreekt het ontstaan, de geloofsinhoud en de ontwikkeling van de islam. De belangrijkste begrippen en stromingen komen aan bod en worden helder uitgelegd. Ook worden er lijnen getrokken vanuit de Joods-christelijke en Bijbelse traditie die binnen de islamitische traditie geplaatst kunnen worden. Verder worden aanzetten gegeven om een visie te ontwikkelen op de (recente) problematiek tussen de islam en de monotheïstische religies en de seculiere samenleving.

GODSDIENSTPEDAGOGIEK

DOELSTELLING:

De student(e) kent de belangrijkste ontwikkelingen binnen dit vakgebied en kan op basis van een eigen onderbouwde visie kiezen voor de vormgeving van eigen onderwijsactiviteiten.

INHOUD:

Iedere deelnemer voert de stappen van een ontwerponderzoek uit om tot een visie op onderwijs te komen en die visie ook te kunnen vertalen in concrete activiteiten. Naar gelang de mogelijkheden worden de ontwerpen ook uitgetoetst. Aan de orde komen: visies op leren, onderwijskundige uitgangspunten, doelstellingen, didactiek en evaluatie

LITURGIEK & HOMILETIK

INHOUD:

Vanuit concrete erediensten wordt het spoor teruggezocht in de tijd en de tradities naar achterliggende vormen en overtuigingen. De aanpak is die van onderzoekend en ontwerpend leren. Aspecten die in ieder geval aan de orde komen: jaarorde, vaste onderdelen, preken, sacramenten en gebouwen. Het doel van de zoektocht is een gefundeerde, persoonlijke visie op de kwaliteitseisen die in deze tijd gesteld kunnen worden aan eredienst en preek.

DOELSTELLING:

De student(e) verkent de belangrijkste onderdelen van de liturgie en de achterliggende tradities. Op basis van deze verkenning worden de theoretische concepten erachter gewogen, zowel theologisch als religiewetenschappelijk. De student bezint zich op de plaats van de preek in de eredienst en verkent de hermeneutische implicaties. Deze verkenningen hebben een direct verband met de eigen spiritualiteit.

Zoals in deze studiegids uitvoerig werd besproken, is het onderwijs aan de FPTR verdeeld in drie vakgebieden: Bijbelwetenschap, Historische en Praktische Theologie en Religiestudies. Dit geldt ook voor het academisch onderzoek dat aan de FPTR wordt volbracht.

Onze instelling telt drie onderzoeksgroepen die zich buigen over een thema dat meerdere jaren in beslag neemt. Elk vakgebied benadert het onderwerp vanuit het specifiek eigen perspectief. In de Bacheloropleiding komen de theoretische vruchten van dit onderzoek aan bod. De Masteropleiding geeft de student de kans zich verder te bekwamen in een specifiek vakgebied.

De onderzoeksgroepen aan de FPTR komen tweemaal plenair samen. Er wordt tevens nauw samengewerkt met andere universiteiten.

BIJBELWETENSCHAP

Deze onderzoeksgroep richt zich op verdere verdieping van het taalkundig en exegetisch begrip van de Bijbelse teksten. Masterstudenten leren zelfstandig een onderzoek in dit vakgebied opzetten. Er wordt inzicht ontwikkeld in de cultuurhistorische en theologische betekenis van het Bijbelonderzoek, alsook voor de geloofspraktijk in de hedendaagse samenleving.

HISTORISCHE EN PRAKTISCHE THEOLOGIE

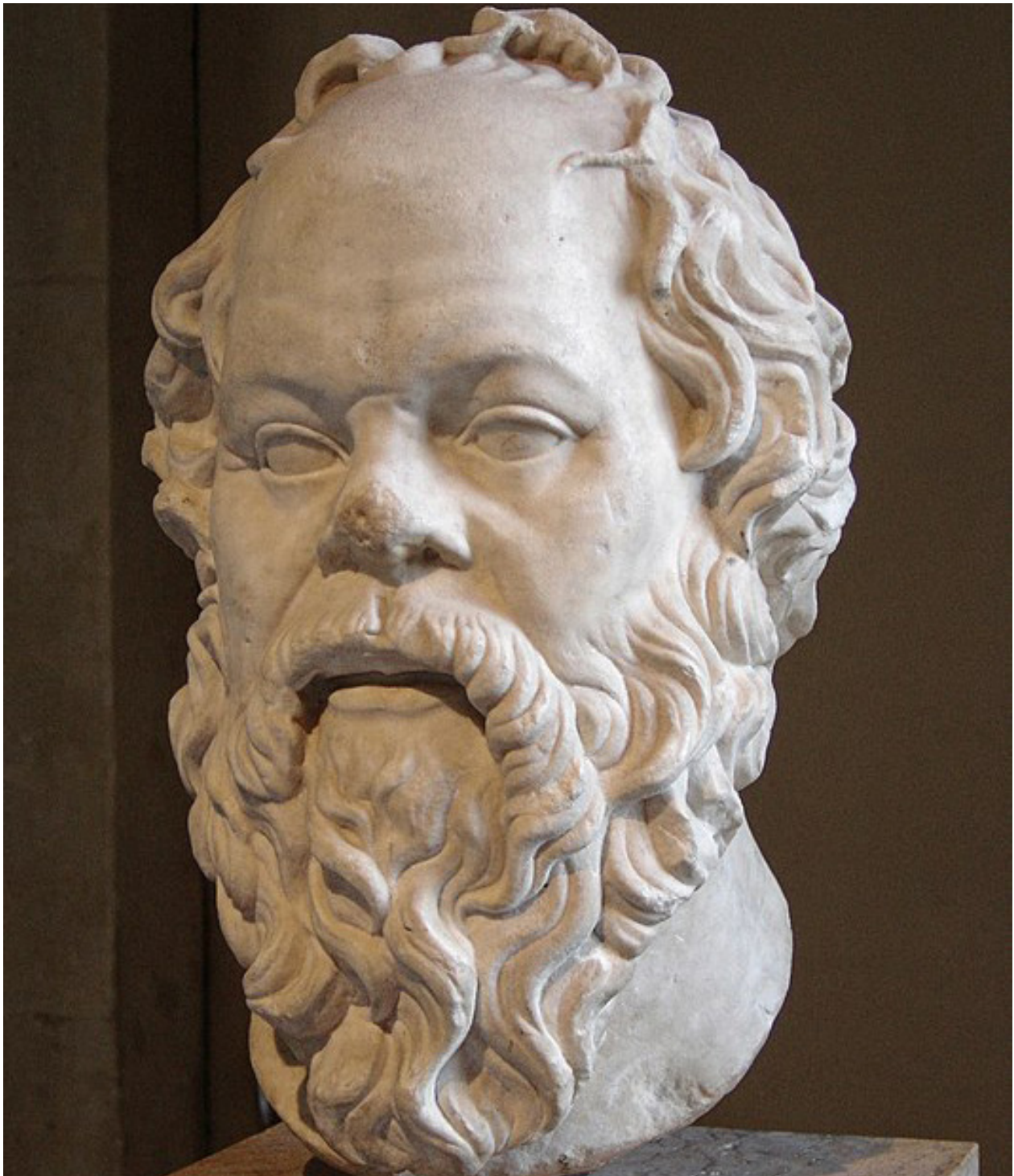
Deze onderzoeksgroep richt zich op de relevantie en doorwerking van de Joodse en christelijke cultuur en theologie in het hedendaagse maatschappelijke weefsel. Vooral de theologische consequenties van het postkoloniale tijdperk en de interculturele kwesties zijn daarbij aandachtspunten. Ook is er ruim aandacht voor de wederzijdse uitwisseling en beïnvloeding van jodendom en christendom. Een verbindend thema van het onderzoek is daarnaast de innovaties in kerk en godsdienstonderwijs die noodzakelijk zijn voor de transitie van de samenleving. Thema's voor de volgende jaren zijn: kerk zijn in een netwerk, kerkelijke presentie in een post-seculiere samenleving en interlevensbeschouwelijk onderwijs.

RELIGIESTUDIES

Deze onderzoeksgroep richt zich voornamelijk op de dialoog van de Bijbelse traditie en theologie met de mens- en cultuurwetenschappen. De voornaamste antropologische en cultuurhistorische ontwikkelingen worden op de voet gevolgd. De student leert met de wetenschappelijke data om te gaan en ze te kaderen in een zelfstandige visie. Vooral aan het evolutionaire denken binnen de biologie en menswetenschappen (psychologie, sociologie, antropologie, filosofie) wordt uitvoerig aandacht besteed. Daarnaast biedt de maatschappelijke context, met het toenemend radicalisme op religieus vlak, een grote uitdaging voor de christelijke theologie en cultuur in de 21e eeuw. Verdieping van de kennis van de bronnen en de ontwikkelingen binnen de islam zijn daarin van groot belang.

RADICALIZATION

In 2019 zijn we van start gegaan met een diepgaande en brede analyse van de hedendaagse religieuze problematiek bij uitstek: radicalisering. We werken in eerste instantie aan de theoretische contouren van deze problematiek. Dit doen we expliciet interdisciplinair. Dit betekent dat we vanuit de verschillende vakgebieden die de culturele en theologische wetenschappen rijk zijn deze actuele problematiek bekijken. Aan dit onderzoek dragen ook de faculteiten theologie aan de Universiteit van Pretoria en Bloemfontijn (Zuid-Afrika) bij. Het resultaat van de eerste ronde van het verkennend theoretisch onderzoek zal in najaar 2020 resulteren in de bundel wetenschappelijke artikelen die wordt uitgegeven onder de titel: Religious Radicalization: Demarcations and Challenges.

Eucrees

Europees Centrum voor
Religiestudies

Het Europees Centrum voor Religiestudies bestudeert en onderwijst godsdiensten en levensbeschouwingen op academisch niveau. Het Centrum is een samenwerkingsverband van Belgische en internationale collega's die op interdisciplinaire wijze religie bestuderen.

De doelstellingen van het Centrum zijn zuiver wetenschappelijk. Tegelijk heeft het Centrum aandacht voor dialoog tussen mensen met verschillende culturele achtergronden, vormt het een ontmoetingsplaats voor beoefenaars van diverse disciplines, die met de studie van godsdiensten en levensbeschouwingen verband houden. Vergelijkend onderzoek impliceert interdisciplinariteit.

De maatschappelijke relevantie van dit onderzoek vereist dat de resultaten ter beschikking worden gesteld van andere onderzoekers, van studenten en geïnteresseerden. Daarmee draagt het Centrum bij tot een betere verstandhouding tussen religieuze gemeenschappen, met antwoorden op vragen en problemen die rijzen vanuit onze snel ontwikkelende en steeds pluriformere samenleving, waarin diverse levensbeschouwingen elkaar ontmoeten.

Het Centrum wil zijn doelstellingen realiseren door de wetenschappelijke productie van zijn leden en meer bepaald door het uitgeven van een wetenschappelijk tijdschrift en het organiseren van wetenschappelijke bijeenkomsten, lezingen, studiedagen, colloquia en congressen.

Activiteiten voor de bekendmaking van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek bij een breder publiek sluiten daarbij aan, steeds ingegeven door eenzelfde geest van constructief pluralisme en verdraagzaamheid.

PRINCIPES EUCRES

De leden van het Centrum zijn wetenschappelijk actief en verrichten onderzoek op het vlak van de (vergelijkende) studie van godsdiensten en levensbeschouwingen, op niet-confessionele basis, volgens de historisch-kritische, filosofische, antropologische en/of sociologische methode. Elke vorm van dogmatische vooringenomenheid wordt daarbij vermeden.

Wij verstaan religie in de ruime zin (in tegenstelling tot het meer beperkte begrip godsdienst) als elke levensbeschouwing die mensen verbindt: het studiedomein omvat dus zowel de wereldgodsdiensten die ontstaan zijn vanuit de Bijbelse traditie (jodendom, christendom en islam, in al hun vormen), de antieke polytheïstische godsdiensten en mythologieën, als de godsdiensten uit andere werelddelen dan het Europese (zoals hindoeïsme, boeddhisme, sjamanisme, traditionele Afrikaanse religies), alsmede de diverse vormen van het vrijzinnig humanisme. De diverse godsdiensten en levensbeschouwingen worden daarbij bestudeerd als fenomeen, en zulks zowel diachronisch als synchroon: als een gedraging van de mens, principieel zonder waardeoordeel en zonder uitspraak te doen over het eventuele bovennatuurlijke karakter ervan. Het onderzoekscentrum begeeft zich daarom niet op het terrein van de theologie en huldigt ook geen bijzondere filosofische denkrichting, ook al zullen filosofische of theologische teksten er vanzelfsprekend voorwerp zijn van onderzoek.

Het Studiecentrum eerbiedigt de volstrekte academische vrijheid van onderzoek bij haar leden, in een geest van pluralisme.

INSCHRIJVING EN TARIEF

Om zich in te schrijven voor één of meerdere modules volstaat het om te surfen naar www.fptr.be en het inschrijvingsformulier in te vullen en te uploaden.

Het tarief:

1 module: 150 €

2 modules: 275 €

3 modules: 400 €

4 modules en meer 525 €

Voor meer dan vier modules neemt men best contact op

CONTACTGEGEVENS

Secretariaat FUTP-FPTR

Bollandistenstraat 40

1040 Brussel

++32 2 735 67 46 info@protestafac.ac.be

Decaan FPTR

Prof. dr. Johan Temmerman

++32 0498544660 johan.temmerman@protestafac.ac.be

Decaan FUTP

Dhr. Guy Rainotte

++32 473 865 821 guy.rainotte@protestafac.ac.be

Verantwoordelijke E-Learning

Dhr. A. Knop

++32 495 93 48 46 arjan.knop@protestafac.ac.be

Websites www.fptr.be www.futp.be

